

REGISTERBLAD

Namn: Lars Hjelm

Datum: 2005-10-11

Område av riksintresse för naturvård i Uppsala län

Områdesnummer: NRO 03 012

Områdesnamn: FORSMARKSÅN

Kommun: Tierp och Östhammar

Kartblad: 12 I NV, 12 I NO

Area: Ca 5 000 ha

Naturgeografisk region: 26 Skogslandskapet närmast söder om norrlandsgränsen

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Avrinningsområde 55, Forsmarksån

Agrara kulturlandskapsregioner:

Landskapsform: Slätt med relativ höjd lägre än 20 m.

Riksvärde

Vattendrag	Limnogen strandkomplex Limnogen strandsumpskog Strandäng	Flora, fauna
Skog	Löv-barr-blandskog Sumpskog	Flora, fauna

Värdeomdöme: Området utgör tillsammans med Florarna ett av de största myrområdena i hela Syd- och Mellansverige. Endast en ringa del av detta dräneringsområde är dikat. I fråga om våtmarksdrag utgör området ett komplement till Florarna. De naturskogsartade partierna liksom den rika floran och faunan förstärker skyddsvärdet. Området har stort rekreativt värde.

Huvudkriterier:

- A Område med framstående exempel på naturtyper och utvecklingsförlopp
- B Väsentligen opåverkat naturområde
- C Område med hotade och sårbara biotoper och arter
- D Område med rik fauna och flora

Stödskriterier: Storlek, mångformighet, orördhet, kontinuitet, betydelse för flora och fauna

Förutsättningar för bevarande: Området skyddas från dikning, avverkning av sump- och strandskog och exploatering som bebyggelse, vägar m m.

Säkerställande: Klass I i Länsstyrelsens naturvårdsprogram, Natura 2000 (Bruksdammen), naturreservat (Bruksbystan i Bruksdammen), strandskydd

Områdets huvuddrag: Området omfattar Forsmarksån och dess vattensystem upp till källorna i myrområdet Florarna. Ån är mestadels omgiven av tät busk – och lövträdsvegetation, men också av åkrar och betesmarker samt öppna sankängar. Lövträds – och buskvegetationen är ställvis lundartad med ett rikt växt – och fågelliv.

Mynningsområdet utgörs av lundmiljöer, gamla slättermarker, sankängar och en näringsrik fjärd med karaktär av slättsjö. Vid Karlsborg finns vidsträckta sankmarker. De inre torrare delarna är en f d slätteräng som övergått till betesäng. De yttre delarna består av kraftiga vide – och vass – bälten. På några ställen finns mindre strandskogspartier insprängda. Området är mycket fågelrikt med bl a näktergal, rosenfink, gårdsmyg, stjärtmes, mindre hackspett, ormvråk, bivråk, brun kärrhök, fiskgjuse och sporadiskt skrântärna.

Södra Åsjön, Svarvarån och Bruksdammen bildar tillsammans med Norra Åsjön ett sammanhängande vattenområde, vars nivå regleras av fördämningen vid Forsmark. Både S. Åsjön och Bruksdammen är trots dämningen grunda och sävrika sjöar. Stränderna kantas av vidsträckta myrmarker. Norr om bruksdammen och omkring Svarvarån utbreder sig stora, öppna och till stor del gungflyartade trådstartkärr. I kärrområdet liksom i sjön och ån ligger ett flertal delvis hållrika skogsholmar. De har tidigare betats och hyser nu naturskogar av gran och tall, bitvis med markanta lövinslag. Undervegetationen består omväxlande av risrika och gräs – och örtrika partier. En del orkidéer växer flerstädes allmänt och guckusko finns på några platser. Området är relativt ostört och är av stor betydelse för fågel och vilt. Det är i flyttider viktigt som rastplats för sjöfågel. De vidsträckta myrmarkerna ger en säregen prägel åt landskapet.

Området kring Lövstabruk utgörs av gammal bruksmiljö med äldre lövträd omgiven av igenväxande tidigare öppen jordbruksmark med stort lövinslag. Längs Risforsån växer täta ridåer av asp, björk och sälg med inslag av alm, lind och hassel och på sina håll kraftig alskog och strandskogsdungar med asp. Lövrika miljöer med aspstrandskog finns även vid Skälsjön, som är en tämligen näringsrik sjö med ett maxdjup på 1,5 m. Den kantas av skogklädd morän i söder och myrmarker i norr. Inloppet till Årbölesjön och några kilometer framåt består av sumpskog med övervägande lövträd, främst al och asp. Området har betydelse för hackspettar, bl a tretåig hackspett.

Öster om Årböle rinner ån genom myrmarker och försumpade skogsmarker som hör samman med Norra Åsjön. Sjön är grund och vegetationsrik med framför allt säv. Sjön omges till största delen av myrmarker som har en rik fågelfauna med häckning av bl a storspov och trana. Fiskgjuse, lärkfalk och storlom ses regelbundet i sjön och dess omgivningar.

Lissvass – Ensjöområdet utgör en del av det omfattande myr – och sjökomplexet uppströms Lövstabruk. Sjöarna i området är inte mer än 1-2 m djupa. De har en del fastmarksstränder, men mest vasstränder. Kring ut – och inloppen är vassarna täta och på sina ställen omfattande. De omgivande myrarna består huvudsakligen av öppna eller glest trädbevuxna kärr, som nästan helt ligger under den tidigare reglerings-tidens dämningssgräns, varför de till stor del översvämmas vid naturliga högvatten. I fastmarksskogen finns inslag av lind, hassel och annan lundvegetation på några ställen, bl a i den grova granskogen kring den s. k Axel Book – dammen. Området utgör ett komplement till Floranområdet (Cn 14) i fråga om våtmarksdrag och har ett stort vetenskapligt och rekreativt värde såsom en del av hela våtmarkssystemet uppströms Lövstabruk.

Finnsjön bildar övergång till Floranområdet (NRO 03 014), som utgör källområde för forsmarksåsystemet. Den kantas till övervägande del av fastmarksstränder, som mest består av morän och spridda hållar. Längs södra hälften av östra stranden finns även sandiga partier. Vassbälte saknas nästan helt vid fastmarksstränderna. Annars finns ett lågvuxet vass – och sävbälte på upp till ca 20 meters bredd. Frodigare och bredare vassar finns främst kring in –och utflödena. På grund av sin storlek har Finnsjön betydelse från rekreationssynpunkt och det finns en badplats vid Källviken.

Referenser:

Länsstyrelsen, 1987: Naturvårdsprogram för Uppsala län. Medd. 2/1987.

Länsstyrelsen, 1986: Inventering av våtmarker i Uppsala län. Medd.1/1986.

Länsstyrelsen i Uppsala län, 1972: Naturvårdsinventering, 8. Tierps kommun, Norra delen.

Länsstyrelsen i Uppsala län, 1977: Naturvårdsinventering av Uppsala län. Östhammars kommun, Östhammarsdelen. Medd. 1977:2.

Willén, T. 1954: Zur regionalen Limnologie von Uppland. Oxkos, årg. 5.